

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

2021 YILI SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2022

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	10
3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	10
4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	11
5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	11
6. DENETİM GÖRÜŞÜ.....	14
7. DENETİM BULGULARI.....	14

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu	4
Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri.....	7
Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler	7
Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler	8

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. Diğer Bulgular

1. Toplu Taşıma Hizmetlerine İlişkin Sorumluluğun Büyükşehir Belediyelerine Geçtiği 2014 Yılından Önce Verilen Süresiz Hat/Plaka İzinlerinin, Yürürlükteki Mevzuat Hükümlerinin Uygulanmasını Olumsuz Etkilemesi
2. İlçe Belediyelerinden Çevre Temizlik Vergisi Payının Tam Olarak Tahsil Edilmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Belediyeler, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 127'nci maddesinde, belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları seçimlerle oluşturulan kamu tüzel kişileri olarak tanımlanmıştır. Belediyelerin kuruluş, görev ve yetkilerinin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenleneceği Anayasa'da hüküm altına alınmıştır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde yer alan sınıflandırma çerçevesinde genel yönetim kapsamında yer almakta olup faaliyetlerini 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun verdiği görev, yetki, imtiyaz ve sorumluluklar çerçevesinde yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin temel mevzuatı 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu olup bu Kanun'da kurumun görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları ile organları, teşkilatı, bütçe ve denetimi gibi temel hususlar düzenlenmektedir. Bununla birlikte görev, yetki, imtiyaz ve sorumlulukları 5393 sayılı Belediye Kanunu ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerde de düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinde, büyükşehir belediyelerinin ve büyükşehir ilçe belediyelerinin görev ve yetkileri ayrıntılı bir şekilde sayılmıştır. Söz konusu görev ve yetkiler genel olarak 5393 sayılı Kanun'da belirtilen görev ve yetkilerin paylaşımı şeklindedir. Büyükşehir belediyelerinin, kendi sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisi bulunmaktadır. Bunun yanı sıra, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri hakkında 5393 sayılı Kanun'da yer verilen yetki, imtiyaz ve muafiyetlerin geçerli olduğu da mezkûr Kanun'da belirtilmiştir.

5216 sayılı Kanun'un 8 ve 9'uncu maddesinde belirtilen altyapı ve ulaşım hizmetleri büyükşehir belediyelerinin sorumluluğu altındadır.

5393 sayılı Kanun'un 14'üncü maddesinde, belediyelerin mahalli müşterek nitelikte olmak şartıyla; kentsel altyapı, çevre sağlığı, temizlik, katı atık, zabıta, itfaiye, mezarlıklar, park ve yeşil alanlar, konut, kültür ve sanat, öğrenci yurtları, sosyal hizmetler, nikâh ve benzeri hizmetleri yapacağı veya yaptıracığı bunun yanı sıra devlet okullarının ve mabetlerin tüm

ihtiyaçlarını karşılayabileceği, sağlıkla ilgili tesisler açabileceği, sporu teşvik edebileceği ve gıda bankacılığı yapabileceği hüküm altına alınmıştır.

5393 sayılı Kanun'un 15'inci maddesinde; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak, yönetmelik çıkarmak, belediye gelirlerini tahsil etmek, temiz su atık su tesisleri kurup işletmek, ulaşım hizmetlerini görmek, ticari hayata katkı sağlamak gibi yetki ve imtiyazlar sayılmıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile birlikte büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumluluk alanları genişletilerek; büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasındaki ilişkiler ve hizmetlerin yerine getirilmesi noktasında düzenleyici, bağlayıcı karar alma yetkisi verilmiştir.

Merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu Anayasa'da hüküm altına alınmıştır. Bu idari vesayet yetkisi denetim ve soruşturma konularında İçişleri Bakanlığı tarafından, yönetsel konularda ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından kullanılmaktadır.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

5216 sayılı Kanun'da Büyükşehir Belediye organları; Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı olarak öngörülmüştür. Karar organı olan Büyükşehir Belediye Meclisi, biri Büyükşehir Belediye Başkanı olmak üzere 82 üyeden oluşmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi Büyükşehir Belediyesi Meclisinin yetkisi dâhilindedir.

Büyükşehir Belediyesi personeli Büyükşehir Belediye Başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda Büyükşehir Belediye Meclisinin bilgisine sunulur. Genel sekreter, belediye başkanının teklifi üzerine Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı tarafından atanır.

Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında doğrudan Başkana bağlı beş birim

belirlenmiştir. Bunlar; Özel Kalem Müdürlüğü, 1. Hukuk Müşavirliği, Teftiş Kurulu Başkanlığı ve İç Denetim Birim Başkanlığı'dır. Doğrudan Başkana bağlı diğer birim olan Genel Sekreterlik idarenin en önemli icra organıdır.

Genel Sekretere bağlı dört Genel Sekreter Yardımcısı bulunmaktadır. Belediyenin 28 hizmet birimi, alan ve amaçlarına göre ilgili Genel Sekreter Yardımcılıklarına bağlıdır.

Belediye hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Çalıştırılan belediye personeline ilişkin bilgiler tabloda detaylandırılmıştır.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	3262	372
Sözleşmeli Personel	-	67
Kadrolu İşçi	1630	345
Geçici İşçi	-	1
Toplam		785
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	2083

Aydın Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının Aydın Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü olmak üzere 1 tane bağlı kuruluşu bulunmaktadır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü, Bakanlar Kurulunun 13.03.2014 tarih ve 2014/6072 sayılı kararı ile; kanunlardaki esaslara ve özel hukuk hükümlerine göre Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırları içerisinde su ve kanalizasyon hizmetlerinin planlanarak yürütülmesi ve koordinasyonun sağlanması amacıyla kurulmuş; özel bütçeli, tüzel kişiliği olan ve kamusal görev yapan bir kurumdur.

Ayrıca Büyükşehir Belediyesinin doğrudan hissedarı olduğu toplam 5 şirketi bulunmaktadır.

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır. Bütçe işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir.

Bütçe; belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak, analitik

bütçe sistemine göre belediye başkanı tarafından hazırlanan, mali yıl ve izleyen iki yıl içindeki gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin veren ve belediye meclisince kabul edilen bir karardır. Bu kapsamda Aydın Büyükşehir Belediyesi, faaliyetlerini ilgili mali yılı bütçesi ile verilen ödenekler ile yürütmektedir.

Büyükşehir Belediyesinin 2021 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2021 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekler Tablosu

E-Kod	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe İle Verilen Ödenek (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Net Bütçe Ödenegi Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıla Devreden Ödenek (TL)
1	Personel Giderleri	0,00	104.770.000,00	1.100.000,00	19.342.605,00/ 2.035.925,00	123.176.680,00	106.405.835,15	16.770.844,85	0,00
2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	0,00	19.892.000,00	0,00	1.580.880,00/ 1.265.091,00	20.207.789,00	17.373.359,87	2.834.429,13	0,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	128.266,00	323.512.000,00	20.950.000,00	77.126.034,25/ 41.589.500,13	380.126.800,12	346.542.586,65	32.784.413,12	671.534,35
4	Faiz Giderleri	0,00	24.005.000,00	18.000.000,00	0/1.129.000,00	40.876.000,00	40.875.914,03	85,97	0,00
5	Cari Transferler	0,00	17.214.000,00	2.600.000,00	5.252.150,00/ 619.650,00	24.446.500,00	23.973.601,91	472.898,09	0,00
6	Sermaye Giderleri	39.858,51	250.607.000,00	83.000.000,00	54.350.156,88/ 48.154.660,00	339.842.355,39	321.048.774,07	18.059.879,55	693.843,26
7	Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	Borç Verme	0,00	15.000.000,00	21.000.000,00	12.120.000,00/0	48.120.000,00	48.118.996,77	1.003,23	0,00
9	Yedek Ödenek	0,00	75.000.000,00	0,00	0/74.978.000,00	22.000,00	0,00	22.000,00	0,00
Toplam		168.124,51	830.000.000,00	146.650.000,00	169.771.826,13/ 169.771.826,13	976.818.124,51	904.339.068,45	70.945.553,94	1.365.377,61

Aydın Büyükşehir Belediyesi'nin 2021 mali yılı bütçesi ile 830.000.000,00 TL ödenek öngörülmüş olup önceki yıldan devreden 168.124,51 TL, 146.650.000,00 TL yıl içinde eklenen ödenekle birlikte 2021 yılı ödenek toplamı 976.818.124,51 TL olmuştur. Yıl içinde 904.339.068,45 TL bütçe gideri yapılmış, 70.945.553,94 TL ödenek iptal edilmiş, kalan 1.365.377,61 TL ödenek ise 2022 yılına devretmiştir.

Tablo 3: 2021 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	20.017.000,00	10.053.318,04		10.053.318,04	50,22
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	70.913.000,00	111.562.420,88		111.562.420,88	157,32
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	480.000,00	708.001,78		708.001,78	147,50
05- Diğer Gelirler	781.550.000,00	874.850.373,95		874.850.373,95	111,94
06- Sermaye Gelirleri	29.300.000,00	4.645.854,34		4.645.854,34	15,86
08-Alacaklardan Tahsilat	0,00	8.000.000,00		8.000.000,00	-
09- Red ve İadeler	-610.000,00	-	-1.919.121,33	-1.919.121,33	314,61
Toplam	901.650.000,00	1.009.819.968,99	-1.919.121,33	1.007.900.847,66	111,78

Buna göre 2021 yılında net bütçe geliri %111,78 seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri (%157,32), Alınan Bağış ve Yardımlar (%147,50), Diğer Gelirler (%111,94) beklenenin üstünde; Vergi Gelirleri (%50,22) ile Sermaye Gelirleri (%15,86) ise beklenenin altında gerçekleşmiştir. Vergi gelirlerinin beklenen gelir düzeyinin altında kalmasındaki ana etken yaşanan Covid-19 salgını nedeniyle pek çok işyerinin yılın büyük bölümünde kapalı kalması ve bu nedenle ödemelerde yaşanan aksaklıklardır. Sermaye gelirlerinin düşük kalmasının sebebi ise yıl içinde satışı planlanan taşınmazların pandemi nedeniyle talep görmemesinden kaynaklanmaktadır. Teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinin beklenen gelir düzeyin üzerinde olmasının en önemli sebebi Büyükşehir Belediyesinin bağlı idaresi olan ASKİ'nin kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan olumlu farkın Büyükşehir Belediyesine aktarılmasıdır. Alınan bağış ve yardımların beklenen gelir düzeyin üzerinde olmasının sebebi ise Sokak Hayvanlarının Kısırlaştırılması Projesi kapsamında alınan bağışlardır.

Tablo 4: 2021 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe (Başlangıç) Ödeneği (TL)	Ek Ödenek (TL)	Eklene/Düşülen Ödenek (TL)	Net Bütçe Ödeneği Toplamı (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar(TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01-Personel Giderleri	104.770.000,00	1.100.000,00	19.342.605,00/ 2.035.925,00	123.176.680,00	106.405.835,15	86,38

02-Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	19.892.000,00	0,00	1.580.880,00/ 1.265.091,00	20.207.789,00	17.373.359,87	85,97
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	323.512.000,00	20.950.000,00	77.126.034,25/ 41.589.500,13	380.126.800,12	346.542.586,65	91,16
04- Faiz Gideri	24.005.000,00	18.000.000,00	0/1.129.000,00	40.876.000,00	40.875.914,03	99,99
05- Cari Transferler	17.214.000,00	2.600.000,00	5.252.150,00/ 619.650,00	24.446.500,00	23.973.601,91	98,07
06-Sermaye Giderleri	250.607.000,00	83.000.000,00	54.350.156,88/ 48.154.660,00	339.842.355,39	321.048.774,07	94,47
07-Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08- Borç Verme	15.000.000,00	21.000.000,00	12.120.000,00/0	48.120.000,00	48.118.996,77	99,99
09- Yedek Ödenekler	75.000.000,00	0,0	0/74.978.000,00	22.000,00	0,00	0,00
Toplam	830.000.000,00	146.650.000,00	169.771.826,13/ 169.771.826,13	976.818.124,51	904.339.068,45	92,58

2021 yılında bütçe giderleri %92,58 seviyesinde gerçekleşmiştir. Başlangıç bütçesinde öngörülen tutarın üzerinde gerçekleşen bütçe gideri kalemi bulunmamaktadır.

Belediyenin bütçe gelirler ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2020 yılının 2019 yılına, 2021 yılının 2020 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2019 Yılı Net Tahsilat (TL) (A)	2020 Yılı Net Tahsilat (TL) (B)	2021 Yılı Net Tahsilat (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Vergi Gelirleri	8.357.996,35	9.378.371,79	10.053.318,04	12,20	7,19
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	57.272.309,01	89.131.848,42	111.562.420,88	55,62	25,16
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	132.600,00	74.391,00	708.001,78	-43,89	851,73
Diğer Gelirler	512.395.438,96	615.654.123,44	874.850.373,95	20,15	42,10
Sermaye Gelirleri	2.894.356,32	8.568.737,07	4.645.854,34	196,04	-45,78
Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	8.000.000,00	-	-
Toplam	581.052.700,64	722.807.471,72	1.009.819.968,99	24,39	39,70
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler Toplamı (-)	-863.248,41	1.246.808,35	1.919.121,33	44,43	53,92
Net Toplam	580.189.452,23	721.560.663,37	1.007.900.847,66	24,36	39,68

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2021 yılında gelirler bir önceki yıla göre 286.340.184,29 TL'lik (%39,68) artış göstermiştir. Bu çerçevede, sermaye gelirlerinde 3.922.882,73 TL (%45,78) azalış olmasına rağmen; vergi gelirlerinde 674.946,25 TL (%7,19), teşebbüs ve mülkiyet gelirlerinde 22.430.572,46 TL (%25,16), alınan bağış ve yardımlarda

633.610,78 TL (%851,73), diğer gelirlerde 259.196.250,51 TL (%42,10) tutarlarındaki artışlar toplam artış üzerinde belirleyici olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2019-2021) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2019 Yılı Ödenen Bütçe Gideri (TL) (A)	2020 Yılı Ödenen Bütçe Gideri (TL) (B)	2021 Yılı Ödenen Bütçe Gideri (TL) (C)	2020-2019 Değişim Oranı (%) [D=(B-A)/A]	2021-2020 Değişim Oranı (%) [E=(C-B)/B]
Personel Giderleri	90.297.467,95	95.359.578,23	106.405.835,15	5,60	11,58
SGK Devlet Prim Giderleri	15.685.857,12	16.435.903,93	17.373.359,87	4,78	5,70
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	278.817.526,54	280.423.997,45	346.542.586,65	0,57	23,57
Faiz Giderleri	35.888.406,83	27.211.662,69	40.875.914,03	-24,17	50,21
Cari Transferler	15.622.404,40	17.620.789,40	23.973.601,91	12,79	36,05
Sermaye Giderleri	149.794.784,73	163.077.432,35	321.048.774,07	8,86	96,86
Sermaye Transferleri	-	-	-	-	-
Borç Verme	38.891.155,31	25.777.838,45	48.118.996,77	-33,71	86,66
Toplam	624.997.602,88	625.907.202,50	904.339.068,45	0,14	44,48

Belediyenin bütçe giderleri toplamı 2021 yılında 2020 yılına göre 278.431.865,95 TL (%44,48) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2021 yılında Personel Giderlerinin 11.046.256,92 TL (%11,58), Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Prim Giderlerinin 937.455,94 TL (%5,70), Mal ve Hizmet Alım Giderlerinin 66.118.589,20 TL (%23,57), Faiz Giderlerinin 13.664.251,34 TL (%50,21), Cari Transferlerin 6.352.812,51 TL (%36,05), Sermaye Giderlerinin 157.971.341,72 TL (%96,86) ve Borç Vermenin 22.341.158,32 TL (%86,66) arttığı görülmektedir. Personel giderlerin artışı yıllık ücret artışlarından kaynaklanmıştır. Borç verme giderlerindeki artış Büyükşehir Belediyesi iştiraklerine verilen borçların artışından kaynaklanmaktadır.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın Belediyenin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2021 yılı Faaliyet Gideri 812.886.694,92 TL, Faaliyet Geliri 985.308.900,87 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 172.422.205,95 TL olarak gerçekleşmiştir. Aydın Büyükşehir Belediyesinin doğrudan ve/veya dolaylı hissedarı olduğu şirketler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir:

Tablo 7: Belediyenin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
---------	--------------	----------------------------	--	-----------------

1	AYBEL İNŞAAT ORG SPOR HİZM TEM GIDA SAN VE TİC .AŞ	90.000.000,00	90.000.000,00	100
2	EGE ET MAMULLERİ YEM VE YAĞ SANAYİ TİCARET AŞ.	25.000.000,00	24.958.643,06	99,83
3	AYDIN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ PERSONEL A.Ş.	100.000,00	70.000,00	70
4	AYDIN İMAR SANAYİ TİC. A.Ş.	100.000.000,00	100.000.000,00	100
5	AY JEOTERMAL ENERJİ A.Ş.	10.000.000,00	10.000.000,00	100

Tablo 8: Belediye Şirketlerinin Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Belediye Şirketi	Hissedar Olduğu Şirket	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediye Şirketinin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Belediye şirketinin Hisse Oranı (%)
1	AYBEL İNŞAAT ORG SPOR HİZM TEM GIDA SAN VE TİC. A.Ş.	AYSERA AYDIN TARIM ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	5.000.000,00	2.500.000,00	50
2	AY JEOTERMAL ENERJİ A.Ş.	AYSERA AYDIN TARIM ÜRÜNLERİ SAN. VE TİC. A.Ş.	5.000.000,00	2.500.000,00	50
		AYTERMAL ENERJİ A.Ş.	8.505.000,00	5.103.000,00	60

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

Aydın Büyükşehir Belediyesinin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre; Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri

uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol; bir kurumun yönetimi ve personeli tarafından hayata geçirilen ve faaliyetlerin düzenli, etik kurallarına uygun, verimli, tutumlu ve etkin biçimde yürütülmesi; hesap verme sorumluluğunun gerektirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesi; yürürlükteki mevzuata uyulması; kamu kaynaklarının kayıplara karşı korunması; Kurumun amaçlarını gerçekleştirmek suretiyle, kurumun misyonunun yerine getirmesi için makul bir güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bütünlüyci bir süreçtir. İç kontroller, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu gereği, Maliye Bakanlığınca hazırlanan “İç Kontrol ve Ön Malî Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar” a uygun olarak gerçekleştirilir.

Aydın Büyükşehir Belediyesinin organizasyon şeması mevcut olup tüm birimler için iş tanımları yapılmış, bu işlerden özellikle satınalmalar, sosyal yardımlar gibi görece riskli işlere ilişkin iş akış şemaları belirlenmiştir.

Aydın Büyükşehir Belediye Başkanlığı, Başkanlığa bağlı birim ve daire başkanlıklarının çalışma usul ve esasları ile görev tanımlarını belirlemek üzere çıkardığı Yönetmelik ve “İmza Yetkileri Yönergesi” ile; daire başkanları, müdürler ve diğer personelin görev ve yetkileri ile yetki devri esasları, vekalet müessesesinin işleyişi, birim ve daire başkanlıklarına yönerge çıkarmasına dair yetki ve esasları ayrıntılı olarak belirlemiştir.

Kamu Mali Yönetimimizde görevler ayrılığı ilkesine ilişkin kritik belirlemeler kamu mali yönetimi esaslarının belirlendiği yasalar ve bu yasalara dayanılarak çıkarılan ikincil mevzuatla yapılmıştır. Aydın Büyükşehir Belediyesinde bu mevzuat hükümlerini ve görevler ayrılığı ilkesini ihlal eden herhangi bir uygulamaya rastlanılmamıştır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi, “İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar” ve “Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi” doğrultusunda çalışmalar yürütmüş, iç kontrol standartlarının gerektirdiği koşulları sağlayabilmek için eylem planını (2020-2021) yılları için güncellemiştir. 04/01/2019 tarih ve 002-121 sayılı üst yönetici onayı ile görevlendirilen İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kurulu bu görevini sürdürmektedir. İç Kontrol Standartları Uyum Eylem Planında yer alan eylemlerin gerçekleşme sonuçları düzenli olarak izlenmekte, planın yenilenmesi çalışmalarının takibi yapılmakta ve raporlanmaktadır.

Kurumdaki tüm personel “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği” ekinde yer alan etik sözleşmesini imzalamış olup, sözleşmeler İnsan Kaynakları ve Eğitim Dairesi Başkanlığı tarafından çalışanların özlük dosyasında muhafaza edilmektedir. “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri” ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmalarının yanında, her yıl tüm birimlerden tüm alanları kapsayan, yazılı eğitim ihtiyacı araştırması yapılmakta, geri bildirimler çerçevesinde yıllık eğitim planlaması yapılmaktadır.

Personelin yer değiştirmesi, unvan değişikliği faaliyetleri şeffaf bir şekilde, koşulları ilan edilerek, tüm personele duyurulmakta ve objektif kriterler çerçevesinde yürütülmektedir. Hassas görevlere ilişkin prosedürlerin belirlenmesi gerektiğine ilişkin farkındalık mevcuttur ve Eylem Planı’nda bu göreve ilişkin eylemlere (2.6) yer verilmiştir.

Belediye içerik olarak ilgili Yönetmelik ve Rehberlere uygun, birim ve çalışanların

katılımıyla hazırlanmış ve Kurum web sitesinde yayınlanan Stratejik Plan, Performans Programı ve Faaliyet Raporuna sahiptir. Performans hedefleri ve faaliyetlere ilişkin gerçekçi kaynak belirlemesi yapmak suretiyle, bu program bütçeyle ilişkilendirilmiştir. Üst yönetici ve harcama birim yöneticilerinin iç kontrol güvence beyanı imzalarını da içeren kurum faaliyet raporları performans ölçüm sistemi kriterlerine uygun olarak hedeflere ulaşma seviyesi ve sapma gerekçeleri hakkında yeterli bilgiyi vermekte olup, kamuoyuna duyurulmaktadır.

Aydın Büyükşehir Belediyesi, iç denetim birimiyle koordineli olarak risk yönetim çalışmalarını yürütmektedir. Sistemli bir şekilde analizler yapılarak amaç ve hedeflerin gerçekleşmesini engelleyebilecek iç ve dış riskler tanımlanmaktadır. Ancak, belirlenen risklere yönelik nasıl bir tavır geliştirileceğine yönelik analiz ve çalışmalar yapılmamıştır. (*Riskin gerçekleşme olasılığının düşüklüğü ya da maliyet etkin kontrol faaliyetleri geliştirilememesi nedeniyle zorunlu olarak tolere etme, uygun kontrol faaliyeti geliştirme vb....*) Risklerin belirlenmesi, tanımlanması şüphesiz önemli bir aşamadır ve risk farkındalığını kazandırmaktadır, fakat yeterli değildir. Risk yönetimi döngüsünün tamamlanması, tek tek her saptanan risk için nasıl bir tavır geliştirileceğinin ve sorumlularının açıkça ve yazılı olarak belirlenmesini ve sorumlularının farkındalığını gerektirmektedir.

Büyükşehir Belediyesi Ön Mali Kontrol İşlemleri Yönergesi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslara uygun olarak hazırlanmış ve ön mali kontrol uygulamaları bu doğrultuda yerine getirilmektedir.

Yöneticiler ihtiyaç duydukları gerekli bilgi ve raporlara, bilgi güvenliği ve yedekleme gereklilikleri sağlanan bilişim sistemleri aracılığıyla erişebilmektedirler. Elektronik ortamdakiler dahil olmak üzere gelen ve giden her türlü evrak, iş ve işlemlerin kaydedildiği, sınıflandırıldığı ve dosyalandığı kapsamlı ve güncel bir sistem mevcut olup yönetici ve personel tarafından ulaşılabilir ve izlenebilir niteliktedir.

İki iç denetçinin görev yaptığı İç Denetim Birimi bulunmaktadır. İç Denetim Biriminin, denetim ve raporlama alanı ile ilgili çalışmalarında gelişmeye ihtiyaç duyduğu değerlendirilmektedir.

Başarılı bir iç kontrol sisteminin varlığı için kontrol ortamı temel önemdedir. İyi bir kontrol ortamının belirleyici özelliği de şüphesiz kurum üst yönetimi başta olmak üzere tüm çalışanların sistemin yapılandırılması ve işlerliğinin sağlanmasındaki olumlu ve yapıcı yaklaşımlarıdır. Sistem gerekliliklerinin farkındalığı ve yerine getirilmesine ilişkin somut

unsurlar değerlendirildiğinde, Aydın Büyükşehir Belediyesi üst yönetim ve çalışanlarının iç kontrol sistemi ve kurumsal risk yönetimi işleyişine ilişkin pozitif ve destekleyici tavır sergiledikleri anlaşılmaktadır.

Kurumun önemli bir avantajı da performans ölçüm, iç kontrol, risk yönetim sistemlerinin geliştirilerek sürdürülmesini yöneten, bu kapsamdaki çalışmaların liderliğini üstlenen, bilgi ve bilinç düzeyi gelişkin, eğitimli bir kadroya sahip olmasıdır. Arzu edilen gelişme, bu bilinç ve motivasyonun kurumun tüm birim ve çalışanlarını kapsamasıdır.

Şüphesiz, bir yasal zorunluluk olarak başlatılan bu kapsamdaki çalışmaların gerçek yarar ve değeri ise, daha iyi yönetimi sağlamaya verdikleri katkının görünürlüğü arttıkça anlaşılacaktır ki, bu gelişme dinamiğinin de performans yönetimi kültürünün kamu yönetimimizde özümsemesi ve yerleşmesiyle doğrudan bağlantısı açıktır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Aydın Büyükşehir Belediyesi 2021 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan, geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Herhangi bir denetim bulgusu tespit edilmemiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Toplu Taşıma Hizmetlerine İlişkin Sorumluluğun Büyükşehir Belediyelerine Geçtiği 2014 Yılından Önce Verilen Süresiz Hat/Plaka İzinlerinin, Yürürlükteki Mevzuat Hükümlerinin Uygulanmasını Olumsuz Etkilemesi

Toplu taşıma hizmetlerine ilişkin sorumluluğun büyükşehir belediyelerine ve ulaşım koordinasyon merkezlerine (UKOME) geçmesinden ve il trafik komisyonlarının yetkilerinin devralınmasından önceki dönemlerde, valilikler ve il trafik komisyonlarınca süresiz olarak verilen, bir tür satış işlemi sonucunu doğuran hat/plaka izinleri uygulamasının; yürürlükteki mevzuat hükümlerinin yerine getirilmesini olumsuz etkilediği, görevi gereği Belediyece tesis edilen işlemlerin yargı kararlarıyla iptaline sebep olduğu tespit edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen 7'nci maddesinin (f) ve (p) fıkralarında; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlama ve koordinasyonu sağlamanın; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemenin; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etme ve işletmenin, işlettirme veya kiraya vermenin; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmenin büyükşehir belediyelerinin yetki ve sorumluluğu olduğu belirtilmektedir.

Aynı Kanun'un "Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerinin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 10'uncu maddesinde ise; Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu çerçevede, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediyenin yetkileri ve imtiyazları" başlıklı 15'inci maddesinin (f) fıkrasında, toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmenin belediyenin yetkileri ve imtiyazları arasında olduğu vurgulanarak, aynı maddede; Belediyelerin (f) bendinin de dahil olduğu bazı hizmetlerin; Danıştayın görüşü ve İçişleri Bakanlığının kararıyla süresi kırk dokuz yılı geçmemek üzere imtiyaz yoluyla devredebileceği, toplu taşıma hizmetlerinin yerine getirilmesi için imtiyaz veya tekel oluşturmayacak şekilde ruhsat verilebileceği, toplu taşıma hatlarının kiraya vermek veya 67'nci maddedeki esaslara göre hizmet satın almak yoluyla yerine getirebileceği belirtilmiştir.

Yine, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 9'uncu maddesinde ise, bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini plânlama, koordinasyon ve güzergâh belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dâhilinde il trafik komisyonunun yetkilerinin ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılacağı belirtilmiştir.

Belirtilen mevzuat hükümleri çerçevesinde toplu taşıma hizmetleri bakımından görevli ve yetkili ve imtiyaz sahibi olan belediyelerin bu hak ve imtiyazını ancak yine söz konusu düzenlemeler çerçevesinde kullanabileceği açıktır.

Mevcut yasal düzenlemeler bu yolda iken, toplu taşıma hizmetlerine ilişkin sorumluluğun Büyükşehir Belediyelerine ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerine (UKOME) geçmesi ve il trafik komisyonlarının yetkilerinin devralmasından önceki uygulamanın bu düzenlemelerin gerekliliklerine adapte edilmesinde sorunlar yaşanmaktadır.

Şöyle ki; 6360 sayılı Kanun ile Aydın Belediyesi, büyükşehir belediyesi statüsünü kazanmış ve 31.03.2014 tarihinden itibaren il sınırları içindeki toplu taşıma hizmetleri Büyükşehir Belediyesi sorumluluk alanına girmiş ve il trafik komisyonlarının bu kapsamdaki yetkileri sonlanmıştır.

Gerek, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun, yürürlüğe girmesinden önceki tarihlerde alınan idari kararlarla, gerekse 2918 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden sonra İl-İlçe Trafik Komisyonlarında alınan kararlar ve verilen süresiz izinlerle çok sayıda toplu taşıma aracı faaliyetlerini sürdürmüş ve halen sürdürmektedir.

Aydın Büyükşehir Belediyesinde de, mevcut toplu taşıma, taksi ve servis plakalarının büyük bölümü toplu taşıma hizmetlerinin Büyükşehir Belediyesi sorumluluk alanına girdiği 31.03.2014 tarihinden önce yukarıda belirtildiği üzere trafik komisyonları ve Valilik tarafından verilmiştir. Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "*Kazanılmış haklar*" başlıklı 29'uncu maddesinde yer alan "*Büyükşehir belediyeleri dâhilinde daha önce il trafik komisyonları veya valiliklerce alınan karar veya izinlerle elde edilmiş haklar saklıdır.*" hükmü doğrultusunda 31.03.2014 tarihinden önce valilik ve İl Trafik Komisyonu kararı ile çalışan söz konusu ticari plaka/hat sahipleri Büyükşehir ulaşım sistemine dâhil edilmek durumunda kalmıştır. Büyükşehir statüsü kazanılmasından sonra artan ihtiyaçların ise ağırlıklı olarak, doğrudan Aydın Büyükşehir Belediyesinin ulaşım araçları kapasitesi geliştirilerek karşılanmasına yönelik bir politika izlenmektedir.

Büyükşehir Belediyesi statüsü kazanılıp, toplu taşıma hizmetlerine ilişkin sorumluluk yüklenildikten sonra uygulamayı yukarıda belirtilen yeni yasal çerçeve doğrultusuna taşımak, ya da en azından bu izinlerin karşılığında çeşitli adlar altında gelir elde etmek, önceden verilmiş süresiz izinlerin mevzuatta “kazanılmış hak” olarak değerlendirilmesi ve yargı kararları nedeniyle mümkün olamamıştır.

2014 öncesinden bu yana (1987 yılından itibaren), çalıştıkları hattaki izinleri iptal ederek yeni yasal duruma uygun olarak ihale ile hat kiralaması yoluna giden bir belediyenin bu işlemlerinin iptali için idari yargıya giden hat sahipleri Mahkemenin kesinleşen red kararı üzerine hak ihlali gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur. Anayasa Mahkemesi 2018/20720 tarih, 07/04/2021 sayılı Kararıyla, hat sahiplerinin mülkiyet haklarının ihlal edildiğine karar vererek, dosyayı yeniden yargılama yapılmasını teminen idare mahkemesine göndermiştir.

Bu olgular, yetkili oldukları 31.03.2014 tarihinden önce (6360 sayılı Kanun ile Aydın Belediyesinin büyükşehir belediyesi statüsünü kazandığı ve İl Trafik Komisyonlarının yetkilerinin sona erdiği tarih) Valilik ve İl Trafik Komisyonlarınca verilen izinlerin “kazanılmış hak” olarak mevzuatımızda yer alması, gerekse belirtilen yargı kararları nedeniyle eski hat sahiplerinin izinlerinin iptali ya da karşılığında bir ücret alınmasını olanaksız kılmaktadır. Mevzuat hükümlerine dayalı olarak yeni hat kiralama ihalesi yapmak gibi çözümler de, bu defa aynı hattaki araçların bazılarının süresiz ve bedelsiz, bazılarının süreli ve kira ödeyerek çalışması gibi, çalışma barışının bozulması ve Anayasamızın eşitlik ilkesine aykırı olması sonucunu doğuracağından problemlili hale gelmektedir. Bu perspektifle konuya çözüm getirecek bir uygulamanın tek tek belediyeler tarafından ortaya konulmasının güçlükleri de görülmektedir.

Belediye tarafından verilen cevapta; bulgudaki tespitler doğrultusunda işlem tesis edilmek üzere gerekli birimlerle yazışmalar yapıldığı ve konuya ilişkin olarak ülke genelinde yasal düzenleme yapılması gerektiği belirtilmiştir.

Sonuç olarak, kazanılmış haklar ve mülkiyet hakkı ile kamu yararı arasındaki makul denge kurarak; belediyelerin yürürlükteki mevzuat hükümleri kapsamında görevlerini gereği gibi yerine getirebilmeleri için konuya adil bir çözüm üretecek mevzuat düzenlemesine gereksinim olduğu değerlendirilmektedir.

BULGU 2: İlçe Belediyelerinden Çevre Temizlik Vergisi Payının Tam Olarak Tahsil Edilmemesi

Büyükşehir Belediye sınırları içerisinde yer alan bazı ilçe belediyelerinden çevre temizlik vergisi payının tam olarak tahsil edilmeyip 121 Gelirlerden Takipli Alacaklar Hesabında izlendiği görülmüştür.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Çevre temizlik vergisi" başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde, işyeri ve diğer şekillerde kullanılan binalara ait çevre temizlik vergisi, belediyelerce binaların tarifedeki derecelere intibak ettirilmesi üzerine her yılın Ocak ayında yıllık tutarı itibarıyla tahakkuk etmiş sayılacağı, tahakkuk eden verginin, bir defaya mahsus olmak üzere, belediyelerin ilan mahallerinde bir ay süreyle topluca ilan edileceği, iş yeri ve diğer şekilde kullanılan binalarla ilgili olarak tahakkuk eden bu verginin, her yıl, emlak vergisinin taksit sürelerinde ödeneceği hüküm altına alınmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir belediyesinin gelirleri" başlıklı 23'üncü maddesinin ikinci fıkrasında, büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutarın, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılacağı, gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe belediye başkanı ve saymanın şahsen sorumlu olacağı belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, 509.056,21 TL'si Kuşadası Belediyesinden olmak üzere toplam 542.064,55 TL ilçe belediyelerinden çevre temizlik vergisi payı alacağının tahsil edilmediği ve bu alacağa gecikme faizi tahakkuk ettirilmediği tespit edilmiştir.

Belediye verdiği cevapta, 2022 yılında çevre temizlik vergisi payı alacaklarına ilişkin gecikme zammı tahakkuklarının yapıldığını, çevre temizlik vergisi payı alacaklarının takip ve tahsili için de 6183 sayılı Amme Alacakları Tahsil Usulü Hakkında Kanun kapsamında işlem yapılacağını belirtmiştir.

Sonuç olarak, ilçe belediyelerinden çevre temizlik vergisi payı alacaklarının gecikme zamları ile birlikte tahsil edilmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI

06520 Balgat / ANKARA

Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00

e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr

<https://www.sayistay.gov.tr>

